

Дубченко І.В.,
студ. гр. 7.509-2,
Криворізький Економічний Інститут
Криворізького Національного Університету.
Науковий керівник – Осмятченко Л.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Україна переживає нелегкий етап розвитку своєї економіки. Аудит є однією з основних форм економічного контролю, головною функцією якого є об'єктивність оцінки облікової та звітної інформації про фінансово-господарську діяльність юридичних осіб, та базується на взаємній зацікавленості держави, адміністрації підприємства та їхніх власників. Дослідження засвідчують, що існує проблема низької якості аудиторських послуг, їх автоматизації, недостовірності інформації, наданої аудиторськими висновками, що негативно впливає як на діяльність підприємств, так і на економічне становище держави загалом.

Вивченню проблемних моментів в аудиті щодо діяльності аудиторів та формування аудиторських висновків присвятили свою діяльність цілий ряд вітчизняних та зарубіжних авторів: Бутинець Ф.Ф., Бондар М.І., Дорош Н.І., Білуха М.Т., інші. Однак, проблеми щодо ефективності здійснення аудиту, визначення необхідних шляхів вирішення, висвітлені недостатньо.

В сучасних умовах аудит – обов'язкова частина цивілізованого функціонування ринкової економіки. Згідно ст.3 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудит це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Відповідно до ст.8 Закону України Згідно аудит здійснюється з метою визначення вірогідності звітності суб'єктів господарювання, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству і встановленим нормативам. Це повинно бути висвітлене у аудиторському висновку.

Основна умова якісного аудиту – взаємна зацікавленість всіх трьох сторін: підприємства (фірми), тобто його власників (акціонерів), держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності та достовірності обліку і звітності.

На початку свого зародження аудит в Україні був нав'язаний державними органами під тиском Світового банку і Міжнародного валютного фонду. Такі обставини уповільнювали розвиток вітчизняного аудиту.

На початку 2000-х ситуація різко змінилась. Складність, запутаність податкового обліку, зміна фінансового обліку, суперечливість законодавства, значні фінансові санкції підштовхують керівників, які прагнуть застрахуватись від можливих фінансових втрат, до рішення скористатися послугами аудиторської фірми. Таким чином, у суспільстві виникла об'єктивна потреба в незалежному професійному контролі за діяльністю підприємств та її результатами. 18 квітня 2003 року Аудиторська палата України прийняла в якості національних Міжнародні стандарти аудиту. З цього часу аудит став невід'ємним елементом ринкових відносин.

Аудиторський контроль, як складова частина фінансово-господарського контролю, розкриває нові явища у підприємницькій діяльності господарюючих

суб'єктів, встановлює закономірності з метою вдосконалення цієї діяльності на наукових засадах.

На всіх стадіях розширеного відтворення, яке охоплює виробництво (розподіл, обмін і споживання продукту в суспільстві), аудиторський контроль вивчає продуктивні сили і виробничі відносини з метою виявлення суперечностей і своєчасного регулювання їх із застосуванням економічних важелів.

Аудиторський контроль визначає ефективність використання праці як доцільної діяльності людини, яка включає працю, предмети і засоби праці, відповідності їх чинному законодавству, нормативно-правовим актам. Наприклад, перевіряють витрачання заробітної плати, організацію і технологічну підготовку виробництва, дотримання технологічної і трудової дисципліни, планування і ефективність праці, якість праці та її оплату, використання робочого часу працівників, машин, обладнання та інших засобів і предметів праці у межах як галузі, об'єднання, підприємства, так і народного господарства в цілому. Отже, предметом аудиторського контролю є вся стадія процесу відтворення суспільно-необхідного продукту та нормативно-правове регулювання його створення.

Нестабільна економічна ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення низки проблем, які мають місце у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм і унеможливають успішний розвиток аудиту.

Перша проблема - недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю, що спричиняє нестачу знань та низьку компетенцію аудитора під час виконання своїх завдань. Крім того, такі тенденції призводять до зниження рівня конкурентоспроможності українських аудиторів, порівняно з іноземними, які пропонують значно ширший перелік послуг [6, с. 530-531].

Друга проблема - брак кваліфікованих аудиторських кадрів, що призводить до зниження якості аудиторських послуг. Нині аудитор не завжди здійснює якісну аудиторську перевірку та складає достовірний аудиторський висновок. Інвестори та інші користувачі звітності не відносяться з довірою до висновку аудитора про достовірність показників фінансової звітності. Аудиторська Палата України щороку формує план зовнішніх перевірок систем контролю якості аудиторських фірм та аудиторів. У 2012 році було заплановано провести 333 такі перевірки [7]. Професійний контроль за діяльністю аудиторів здійснюється через комітет з контролю за аудиторською діяльністю, який створений як структурний підрозділ при Аудиторській палаті України [8, с. 60-61].

Поряд з цими проблемами існує серйозна проблема формування ціни на аудиторські послуги. Єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми в Україні не існує. Найчастіше використовують систему, засновану на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин або обсягу виконаних робіт. Також, велика кількість аудиторів на ринку спричиняє значне зниження ціни на аудиторські послуги у зв'язку з необхідністю боротьби за клієнта. Це в свою чергу впливає на зниження якості аудиту.

Негативним явищем є спроби чиновників скасувати або значно знизити аудиторську діяльність, обов'язковість аудиту, усунути від аудиту приватних підприємств та малі приватні фірми, тощо.

Особливої уваги заслуговує недотримання вимоги незалежності аудитора під час надання професійних послуг. У Кодексі професійної етики Міжнародної Федерації Бухгалтерів загрози класифіковані в такий спосіб: загроза власного інтересу, загроза власної оцінки, загроза захисту, загроза особистим і сімейним відносинам, загроза тиску. У своїй практичній діяльності аудитор стикається практично з усіма перерахованими загрозами [9, с. 23].

В Україні контроль за якістю аудиту та аудиторських послуг, які включають у себе не лише ведення аудиту, а й надання консультацій з питань правильного ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, здійснює Аудиторська Палата України.

Завданнями Аудиторської Палати України є:

1. Затвердження стандартів аудиту, адаптованих до економічної ситуації України.
2. Суворо сертифікація осіб, які будуть займатися аудиторською діяльністю.
3. Здійснення ретельного контролю за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів.
4. Забезпечення незалежності аудиторів у процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосування до них штрафів та грошових стягнень.
5. Удосконалення системи сертифікації аудиторів.

Аудит стає окремою складовою інфраструктури економіки України, яка потребує відповідного регулювання. Для ефективнішого регулювання аудиту в Україні слід забезпечити оптимальну комбінацію державного, професійного та економічного механізмів регулювання із поступовим послабленням першого. Необхідно розробити кожній аудиторській фірмі внутрішні програми їх діяльності, які становитимуть опис комплексного підходу до організації технології та методики здійснення аудиту.

Оскільки ціноутворення дуже актуальна проблема аудиту, то завдяки формуванню співвідношення «ціна-якість» проблема буде вирішена. Такий підхід надасть аудиторським фірмам сучасних цивілізованих рис, забезпечить можливість залучення та збереження клієнтів за рахунок не зниження ціни обслуговування, а підвищення якості аудиту.

На шляху становлення, розвитку та функціонування сучасного аудиту в Україні постає багато проблемних питань, що негативно позначаються як на результатах діяльності підприємства, так і на економічній ситуації держави загалом. Комплексне та системне подолання цих недоліків сприятиме підвищенню авторитетності вітчизняного аудитора на міжнародному рівні та забезпечить високу якість аудиторських послуг. Р. Адамс, автор книги «Основи аудиту», наводить класичне висловлювання, що стосується аудиту: «Без аудиту немає надійності рахунків. Без надійності рахунків немає контролю. А без контролю, що вартує влада?».

Література:

1. <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підр. /Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 512 с.
3. <http://www.grinchuk.lviv.ua/book/17/757.html>
4. Ільїна С. Б. Основи аудиту : навч.-практичний посібник. / С. Б. Ільїна. – К. : Кондор, 2006 Р. – 378 с.
5. Бондар М. І. Аудит в АПК: навч. посібник. / М. І. Бондар. – К. : КНЕУ, 2003. – 188 с.
6. Шевчук О. А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку/ О. А. Шевчук, Н.Г.Здирко // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету . – 2010. – №6. – С. 530-531.
7. Україна. Аудиторська Палата. Про затвердження плану зовнішніх перевірок систем контролю якості аудиторських фірм та аудиторів на 2012 рік

8. Драч В. І. Наступний крок: забезпечення якості аудиторських послуг/ В. І. Драч // *Аудитор України*. – 2009. – №5/6. – С. 60-61.

9. Шульман М. К. Проблеми практичної реалізації принципу незалежності у діяльності аудитора/ К. Шульман // *Аудитор України*. – 2007. – №14. – С. 23-25.

Жуковська І.І.,
студ. гр. ЕОАМ- 11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Чубай В.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

РОЗВИТОК АУДИТУ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ТА СЬОГОДЕННЯ

Розвиток аудиту в Україні розпочався після прийняття Закону України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993р. №3125-ХІІ[2]. Відповідно до цього закону: «Аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів» [1]. Відносно періоду в якому найбільш потребувалися масштабні аудиторські перевірки був період в перші роки незалежності, коли відбувалась масова приватизація. Подальший розвиток аудиторської діяльності значним чином залежатиме від соціально-економічного становища в країні та змін, які досить часто вносять в законодавство.

Виникнення та розвиток аудиту супроводжувався новими умовами господарювання, тобто створювалися підприємства, діяльність яких була заснована на недержавних формах власності. Відповідно виникає необхідність для розгляду основних обставин надання аудиторських послуг:

- інформацію про підприємства користувачі не можуть одержати самостійно в зв'язку з тим, що вона може бути складною і недоступною для самих користувачів і тому виникає потреба в послугах аудиторів;

- як правило користувачі фінансової інформації не мають доступу до облікових записів підприємств, крім того, їм не вистачає досвіду роботи з обліковими документами. Тому вони вимушені запрошувати професійних аудиторів для виконання ними роботи, яку самостійно виконати не можуть;

- рішення, які приймаються користувачами, зокрема їх наслідки можуть бути настільки значними для них, що повнота і достовірність інформації їм надзвичайно необхідна [3, с.11-12].

Переконливим аргументом щодо неконкурентноспроможності вітчизняних аудиторських фірм в порівнянні з міжнародними є брак практичного досвіду закордонних перевірок та недосконале законодавство України. Діяльність аудиторських фірм повинна бути спрямована і на те, щоб втриматися в Україні на рівні з міжнародними компаніями, зокрема представниками «великої четвірки»:

- шотландської (ErnstandYoung);
- англо-американської (Coopers and Lybrand);
- нідерландської (KPMG);
- американсько-японської (DeloitteandTouch) тощо.

На думку В.М. Жука: компанії «великої четвірки» є досить потужним